

Male plate, „mršav“ razvoj

Izvor: Novosti, 10.05.2017.-

Autor: Borislav Borović, ekonomista. -

Minimalna zarada ne bi smela da bude manja od minimalne potrošačke korpe

KADA je vlasnik automobilske giganta iz Detroita Henri Ford, početkom prošlog veka radnicima podigao minimalnu dnevnu zaradu na pet dolara, što je bilo dva puta više od drugih poslodavaca, ostali industrijalci su bili u šoku. Kada su ga upitali zašto radnicima diže zarade, odgovorio im je kontrapitanjem? A ko će da kupuje moje automobile?

Ovih dana je jedan mladi menadžer uspešne privatne firme u Srbiji izazvao pravu buru u javnosti, zbog objave na „Tviteru“ da minimalac treba spustiti i „ne podizati ga dok se nezaposlenost ne spusti ispod 10 odsto“. U naknadnom pojašnjenju navodi se da poslodavci ne mogu da izdrže ovako visoke cene rada i da će mnogi morati zbog toga da zatvaraju kompanije i otpuštaju radnike.

Iz ugla jednog poslodavca, sasvim očekivana poslovna filozofija. Verovatno bi za mnoge bilo idealno da radnici u njihovim firmama budu volonteri.

I ova stvar bi se verovatno završila na samom „Tviteru“ „razmenom vatre“ sa bogatim naslednikom roditeljske firme, da se u raspravu nisu uključili i ugledni ekonomisti koji su podržali predlog i argumente mladog „poslovnog lava“. Zato valja podsetiti na neke stvari koje ne govore u prilog ispravnosti ovakve ekonomske filozofije.

Ne ulazeći u socijalnu dimenziju minimalne zarade, koja je na nedopustivo niskom nivou i ne bi smela biti bar ispod iznosa minimalne potrošačke korpe (sada je manja), nesporno je da analiza implikacija na ekonomske parametre zemlje u zavisnosti od visine zarada ne govore u prilog njihovom smanjivanju, naprotiv. Teško će neko pobiti

činjenicu da rast zarada povlači rast prometa i privredne aktivnosti i posledično rast BDP... i obrnuto.

Rast prometa ne bi bio samo posledica većih plata koje bi dovele do porasta potrošnje, već bi se tako aktivirala i potražnja za kreditima zaposlenih na osnovu većih primanja (sada je gotovo na minimumu) i dodatno ubrzao rast prometa i BDP. Poslodavcima bi „kompenzacija“ povećanja troškova poreza na zarade usled povećane cene rada mogla doći kroz, recimo, manji porez na zarade, mada je dijapazon fiskalnih instrumenata daleko veći.

Država ima interes da to uradi, jer bi zbog (preko većih zarada) povećane privredne aktivnosti i rasta prometa... samo preko PDV-a došla do većih zahvatanja koja bi, sasvim sigurno, premašila „štetu“ od smanjenja poreza na zarade.

Tu su i drugi, posredni i neposredni, pozitivni finansijski efekti za budžet. Na primer, „rast zarada bi bio sporiji od pada fiksnih troškova po jedinici proizvoda i usluga, naročito u primarnom i sekundarnom sektoru koji proizvode dobra za razmenu, što bi dovelo do rasta profita“ (M. Ilić, „Moguće strategije razvoja Srbije“ - SANU). Posebno, ako bi rast zarada pratila fiskalna relaksacija od strane države. Rast tražnje i veći profit bi stvorili klimu za veće domaće investicije, jer niko normalan ne želi da ulazi u nove investicije ako tražnja pada, a privreda stagnira.

Velika očekivanja od stranih investitora su velika zabluda, jer najveći broj proizvođača u svakoj zemlji usmeren je na domaća i tržišta okruženja. Jeftina radna snaga u Srbiji neće privući ozbiljnije investitore iz više razloga. Pre svega, troškovi proizvodnih radnika u ceni proizvoda učestvuju neznatno, posebno u velikim kompanijama koje imaju ogromne obrte. One manje, koje imaju veće učešće troškova rada, dolaskom u Srbiju zbog jeftine radne snage „pojele“ bi uštedu povećanim transportnim troškovima i troškovima seljenja.

Da je osnovni razlog seljenja kapitala jeftina radna snaga, onda bi se kompletna proizvodnja iz zapadne Evrope preselila u Srbiju, Moldaviju... ili još pre na Daleki istok ili Indokinu. A nije tako. Ostaje da subvencijama privlačimo

ozbiljnije investitore. Ali i to na kratak rok, sa relativno malim brojem novozaposlenih iks radnika najniže kvalifikacione strukture i sa prilično neizvesnim rokom njihovog ostanka u Srbiji.

Zato je pogrešan put, da se držanjem ekstremno niske minimalne zarade, koja je na mesečnom nivou manja od nedeljne zarade u većini zemalja EU, pokušava oživeti naša ekonomija. Da ne pominjemo da je porez na minimalne zarade isti kao i na one najviše plate, da mnogi poslodavci prikazuju minimalac kao zvaničnu platu, a na crno ide ostatak, da takva minimalna zarada nije dovoljna za golu egzistenciju, da gladni radnici ne mogu da rade gladni i da praktično izdržavaju armiju birokrata koji ne ostvaruju nikakvu novu vrednost.